

Medzinárodný projekt EUROSTUDENT IV

Sociálne a ekonomické podmienky života študentov denného štúdia verejných VŠ na Slovensku – súhrn hlavných výsledkov

Projekt *Sociálne a ekonomické podmienky života študentov denného štúdia verejných VŠ na Slovensku* je súčasťou európskeho projektu EUROSTUDENT IV¹, ktorý v súčasnosti prebieha v štvrtom cykle. Je zameraný na skúmanie sociálnej dimenzie vysokoškolského vzdelávania v Európe.

Hlavným koordinátorom projektu je medzinárodný koordináčny tím EUROSTUDENT organizácie HIS – Inštitútu pre výskum vysokoškolského vzdelávania (Higher Education Information System) so sídlom v Hanoveri, ktorý riadi centrálny koordináčny tím projektu, zložený z konzorcia členských organizácií viacerých krajín Európy - sú to Bulharsko, Estónsko, Nemecko, Nórsko, Rakúsko a Spojené kráľovstvo. Každému z partnerov je priradený špecifický okruh úloh. Financovanie realizácie projektu na centrálnej úrovni je zabezpečené partnermi konzorcia, Európskou komisiou a Federálnym ministerstvom vzdelávania a vedy v Nemecku. Hlavnými oblasťami prieskumu sú: demografické charakteristiky študentov, prístupové cesty k terciárnemu vzdelávaniu, sociálno – ekonomické zázemie študentov, ich ubytovanie, príjem a finančná podpora študentov, výdavky, práca popri štúdiu, časový rozvrh a medzinárodná mobilita.

Do projektu EUROSTUDENT IV je zapojených 26 krajín Európy (Anglicko/Wells, Belgicko/Flámske spoločenstvo, Česká republika, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Gruzínsko, Holandsko, Chorvátsko, Írsko, Litva, Lotyšsko, Malta, Nemecko, Nórsko, Poľsko, Rakúsko, Rumunsko, Slovenská republika, Slovinsko, Škótsko, Švajčiarsko, Švédsko, Taliansko a Turecko). Výsledky projektu za všetky zúčastnené krajiny umožnia hlbšie porovnanie a analýzu špecifických tematických okruhov v jednotlivých európskych krajinách. Budú použité medzinárodnými organizáciami, ktoré sa venujú problematike vysokoškolského vzdelávania (OECD, Európska komisia, pracovná skupina Bolonského procesu pre sociálnu dimenziu a mobilitu) a budú využiteľné aj na úrovni jednotlivých krajín pri tvorbe vzdelávacej politiky a pre informovanosť občanov.

Realizácia projektu EUROSTUDENT IV je za Slovenskú republiku financovaná Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Realizácia projektu v SR

Prieskum bol realizovaný metódou dotazníkového zisťovania, cieľovou skupinou boli v súlade so stanovenými kritériami študenti denného a externého štúdia verejných vysokých škôl na Slovensku so štátnym občianstvom SR. Dotazník bol anonymný, obsahoval spolu 47 otázok, rozdelených do šiestich tematických celkov (*Študijná situácia študentov, Situácia študentov pred začatím vysokoškolského štúdia, Životné podmienky študentov, Medzinárodná mobilita študentov, Osobné údaje študentov a Rodinná situácia študentov*).

¹ Ďalšie informácie o projekte sú zverejnené na webstránke <http://www.eurostudent.eu/>

Východiskovými údajmi pre zostavenie vzorky respondentov boli štatistické údaje, uvedené v štatistickej ročenke školstva SR 2008². Výberovými triediacimi znakmi boli: počet študentov v rámci jednotlivých vysokých škôl, univerzitných miest, skupín študijných odborov, ročníkov štúdia a podľa pohlavia.

Zber údajov sa uskutočnil v mesiacoch september až december 2009, a to prostredníctvom anketárov, ktorými boli väčšinou členovia študentskej časti akademického senátu fakúlt alebo Študentskej rady vysokých škôl. V priebehu mesiacov november a december boli údaje z dotazníkov postupne prenesené do dátového súboru a po jeho dokončení a vyčistení analyticky spracované.

Počas fázy zberu údajov bolo distribuovaných spolu 4 056 dotazníkov pre študentov dennej aj externej formy štúdia na 43 fakúlt, získali sme údaje od študentov všetkých vybratých fakúlt, návratnosť bola 88 %. Do záverečného vyhodnotenia bolo použitých spolu 3 489 dotazníkov, t.j. 2,0 % z cieľovej skupiny.

Pri záverečnom spracovaní získaných údajov sme použili metódy deskriptívnej štatistiky na prvostupňovej a druhostupňovej úrovni s použitím štatistického programu SPSS 15.0.

Tab. č. 1: Zloženie súboru respondentov podľa názvu vysokej školy – študenti denného štúdia

Názov vysokej školy	Počet	Percento (%)
Ekonomická univerzita (EU)	143	5,4
Slovenská technická univerzita (STU)	284	10,8
Trnavská univerzita (TTU)	85	3,2
Univerzita Komenského (UK)	359	13,6
Univerzita sv. Cyrila a Metoda (UCM)	102	3,9
Slovenská poľnohospodárska univerzita (SPU)	144	5,5
Univerzita Konštantína Filozofa (UKF)	165	6,3
Trenčianska univerzita A. Dubčeka (TnUAD)	101	3,8
Žilinská univerzita (ŽU)	192	7,3
Katolícka univerzita (KU)	108	4,1
Univerzita Mateja Bela (UMB)	147	5,6
Technická univerzita vo Zvolene (TU Z)	89	3,4
Prešovská univerzita (PU)	194	7,4
Technická univerzita v Košiciach (TUKE)	320	12,1
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika (UPJŠ)	201	7,6
Spolu	2 634	100,0

Súhrn hlavných výsledkov prieskumu - študenti denného štúdia

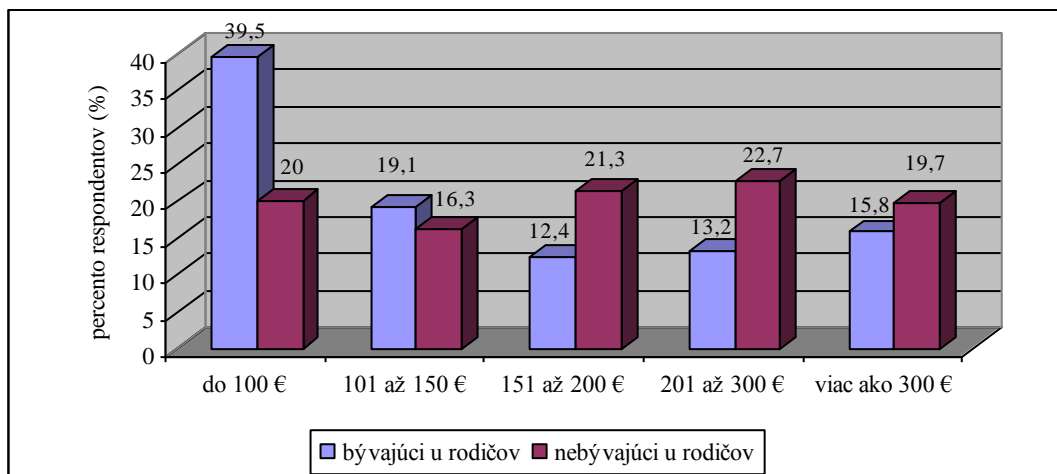
- ✚ Najväčšia skupina študentov - takmer **polovica** - bývala počas semestra **na internáte (46,7 %)**. Približne **štyria z desiatich** bývali **v spoločnej domácnosti s rodičmi (38,7 %)** a **14,7 %** študentov bývalo **v inom type** (prechodného) bývania, či už **v podnájme, prenájme, prípadne vo vlastnom byte alebo dome**.
- ✚ Prevažná väčšina študentov (**90,4 %**) uviedla, že ich **rodičia priamo finančne podporujú**, teda dávajú im financie v hotovosti. **Stredná hodnota tejto podpory**

² Separát štatistickej ročenky školstva SR 2008, vysoké školy, Ústav informácií a prognóz školstva, Bratislava, 2009

bola u študentov bývajúcich počas semestra u rodičov 50,0 € mesačne (aritmetický priemer = 68,1 €; smerodajná odchýlka = 66,4 €), u študentov, ktorí počas semestra nebývali u rodičov, to bolo 100,0 € (aritmetický priemer = 117,5 €, smerodajná odchýlka = 83,2 €).

- ✚ Iba približne jeden z desiatich respondentov (12,0 %) uviedol, že dostáva financie zo štátnych zdrojov, určených pre študentov, teda zo študentského grantu, pôžičky alebo štipendia. Takmer všetci z nich poberali štipendium (11,1 %), len nepatrné množstvo študentov uviedlo, že poberá študentskú pôžičku (0,8 %) alebo študentský grant (0,3 %). Stredná hodnota sociálneho štipendia bola 120,0 € mesačne (aritmetický priemer = 126,0 €, smerodajná odchýlka = 59,8 €).
- ✚ Približne polovica študentov uviedla, že počas semestra pracovali, či už príležitostne (27,8 %) alebo vo väčšej alebo menšej miere počas celého semestra (20,7 %). V priebehu posledného kalendárneho roka pracovali počas prázdnin približne traja zo štyroch študentov (74,9 %).
- ✚ Úspory ako ďalší zdroj financií, ktorý majú študenti voľne k dispozícii, uviedla približne štvrtina respondentov (26,7 %). Stredná hodnota úspor, ak vezmeme do úvahy len tých študentov, ktorí takéto financie majú, bola 40,0 € mesačne (aritmetický priemer = 69,3 €; smerodajná odchýlka = 88,0 €).
- ✚ Stredná hodnota celkového mesačného príjmu študentov, bývajúcich počas semestra u rodičov, bola 130,0 € (aritmetický priemer = 177,5 €; smerodajná odchýlka = 149,2 €). U študentov, nebývajúcich počas semestra u rodičov, to bolo 200,0 € (aritmetický priemer = 230,2 €; smerodajná odchýlka = 167,1 €).

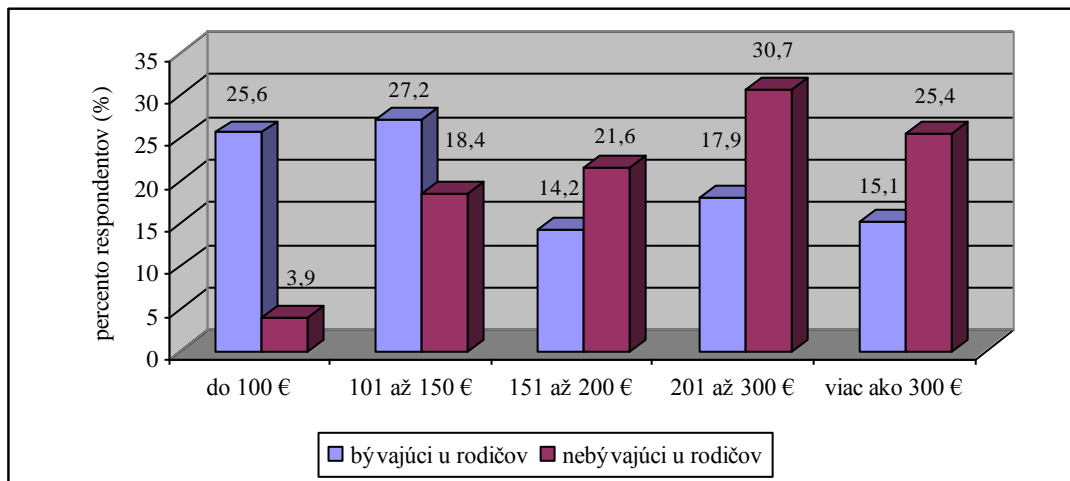
Graf č.1: Celkový mesačný príjem študentov podľa toho, či bývajú počas semestra u rodičov alebo nie

- ✚ Študenti, bývajúcí počas semestra v spoločnej domácnosti s rodičmi, minuli najvyššiu sumu financií na stravu, odevy, hygienické potreby a kozmetiku (40,0 €). Bývajúcí na internáte, v podnájme alebo vo vlastnom byte/dome minuli najväčšiu a zároveň rovnako veľkú sumu na ubytovanie (50,0 €) a tiež stravu, odevy, hygienické potreby a kozmetiku (50,0 €).
- ✚ Stredná hodnota celkovej sumy mesačných výdavkov študentov, bývajúcich počas semestra u rodičov, predstavovala 144,2 € mesačne (aritmetický priemer = 197,1 €,

smerodajná odchýlka = 215,3 €) a u **bývajúcich na internáte, v podnájme alebo vo vlastnom byte/dome to bolo 215,0 €** (aritmetický priemer = 250,3 €; smerodajná odchýlka = 147,9 €).

Graf č.2: Suma výdavkov študentov podľa toho, či bývajú počas semestra u rodičov alebo nie

Tab. č. 2: Výška celkových výdavkov študentov jednotlivých univerzitných miest - bývajúci u rodičov (€)

Mesto štúdia	Stredná hodnota	Aritmetický priemer	Smerodajná odchýlka
Bratislava	178,3	220,8	156,0
Trnava	151,5	200,2	179,1
Nitra	138,3	177,9	146,7
Trenčín	133,0	242,8	580,4
Žilina	125,0	139,8	85,1
Ružomberok	*	*	*
Banská Bystrica	*	*	*
Zvolen	*	*	*
Prešov	148,7	238,2	214,2
Košice	133,3	180,7	150,6
Spolu	144,2	197,1	215,3

Vysvetlivky: * - výsledky neboli zahrnuté do spracovania kvôli nízkemu počtu respondentov.

Tab. č. 3: Výška celkových výdavkov študentov jednotlivých univerzitných miest - nebývajúci u rodičov (€)

Mesto	Stredná hodnota	Aritmetický priemer	Smerodajná odchýlka
Bratislava	294,2	324,3	166,3
Trnava	242,7	256,7	112,0
Nitra	203,8	233,5	138,9
Trenčín	*	*	*
Žilina	172,5	190,2	97,8
Ružomberok	165,7	181,6	83,8
Banská Bystrica	179,3	227,4	200,7
Zvolen	*	*	*
Prešov	189,7	232,3	151,9
Košice	188,7	212,8	108,6
Spolu	215,0	250,3	147,9

Vysvetlivky: * - výsledky neboli zahrnuté do spracovania kvôli nízkemu počtu respondentov.

- ✚ **Najväčšia skupina** respondentov uviedla, že **na vyučovaní v škole** strávila **16 až 20 hodín týždenne (29,5 %)**, **druhá najväčšia skupina** bola na prednáškach, seminároch a cvičeniach **11 až 15 hodín (24,1 %)**.

Tab. č. 4: Čas strávený na vyučovaní počas bežného týždňa semestra

Počet hodín	Percento (%)
do 10 hodín	12,9
11 – 15 hodín	24,1
16 – 20 hodín	29,5
21 – 25 hodín	20,5
26 – 30 hodín	8,1
viac ako 30 hodín	4,9
spolu	100,0

- ✚ **Väčšina študentov sa počas pracovných dní venovala osobnému štúdiu aspoň 1 hodinu týždenne (85,2 %) – najväčšia skupina** strávila touto aktivitou **1 až 5 hodín (39,4 %)**, **druhá najväčšia skupina** 6 až 10 hodín (28,2 %). **Aj počas víkendu sa väčšina študentov zaoberala osobným štúdiom aspoň jednu hodinu (75,9 %)**. **Najväčšia skupina – približne polovica – strávila touto aktivitou 1 až 5 hodín (52,1 %)**.
- ✚ Čo sa týka **platenej práce**, približne **šiesti z desiatich študentov počas pracovných dní nepracovali (63,3 %)**, **cez víkend to boli ôsmi z desiatich (77,7 %)**. Ak vezmeme do úvahy **celý týždeň**, **viac ako polovica študentov vôbec nepracovala (58,7 %)**. **Z tých, čo pracovali, bolo najviac takých, ktorí strávili v práci 11 až 20 hodín (16,0 %)**, približne **jeden z desiatich pracoval viac ako 20 hodín**.
- ✚ **Študenti vo všeobecnosti najlepšie ovládali anglický jazyk; približne dvaja z troch uviedli, že hovoria týmto jazykom veľmi dobre alebo dobre (22,3 % a 46,0 %; príslušne)**, len nepatrný počet študentov anglický jazyk vôbec neovládal (2,5 %). **Druhým jazykom bola nemčina; veľmi dobre alebo dobre hovorilo týmto jazykom 30,6 % študentov (7,5 % a 23,1 %; príslušne)** a vôbec ho neovládala približne pätina (21,1 %). **Francúzskym a španielskym jazykom hovorilo na veľmi dobrej alebo dobrej úrovni len veľmi málo študentov (4,4 % a 2,4 %)**, väčšina ich neovládala vôbec (80,4 % a 88,9 %; príslušne).
- ✚ **Študijný pobyt na vysokej škole v zahraničí zatiaľ absolvovalo len 3,7 % študentov. Väčšina študentov však na študijnom pobyte nebola (82,2 %)**, približne **jeden z desiatich uviedol, že zatiaľ na takomto pobyte nebol, ale plánuje ho absolvovať (14,1 %)**.
- ✚ Zo študentov, ktorí sa zúčastnili na študijnom pobyte v zahraničí, približne **deväť z desiatich ho absolvovalo ako súčasť nejakého medzinárodného programu (86,3 %)**, vo väčšine prípadov to bolo prostredníctvom **ERASMUS (62,1 %)**.
- ✚ Ako **hlavný zdroj financovania** pobytu študenti uviedli najmä **študentský grant z Európskej únie (35,3 %)**, **príspevok od rodičov, rodiny, partnera (24,7 %)** alebo **študentský grant zo Slovenska (22,4 %)**.
- ✚ **Výskum, odbornú prax, letnú školu, jazykový kurz alebo inú aktivitu v zahraničí absolvovalo 8,5 % študentov. Najviac navštevovanou krajinou bolo jednoznačne**

Spojené kráľovstvo – časť Anglicko, potom Nemecko a Česká republika (23,5 %; 11,5 % a 10,3 %; príslušne).

 V súvislosti s pobytom v zahraničí sa študenti vo všeobecnosti najviac obávali zväčšenia finančnej záťaže a potom odlúčenia od partnera, detí, rodiny a priateľov.

Zodpovedný riešiteľom projektu v SR je RNDr. Mária Šulanová. Kontaktné údaje v prípade záujmu o detailnejšie výsledky sú: e-mail: maria.sulanova@uips.sk ; telefón : 02/69 295 434.

Bratislava 2010